

Ihmisoikeuskomitea
108. istunto
Geneve, 8-26.7.2013

YLEISSOPIMUKSEN 40 ARTIKLAN NOJALLA ANNETTUIEN SOPIMUSVALTIOIDEN RAPORTTIEN TARKASTELU

Ihmisoikeuskomitean loppupäätelmät

SUOMI

1. Ihmisoikeuskomitea tarkasteli Suomen kuudetta määräaikaisraporttia (CCPR/C/FIN/6) 2987. ja 2988. kokouksessaan (CCPR/C/SR/2987 ja CCPR/C/SR/2988), 12. heinäkuuta 2013. Komitea hyväksyi seuraavat loppupäätelmät 3003. kokouksessaan (CCPR/C/SR/3003), joka pidettiin 24. heinäkuuta 2013.

A. Johdanto

2. Komitea tervehtii tyytyväisyydellä Suomen ajoissa toimittamaa määräaikaisraporttia ja siinä esitettyjä tietoja. Se ilmaisee arvostuksensa mahdollisuudesta uudistaa rakentavaa vuoropuheluaan sopimusvaltion valtuuskunnan kanssa niistä toimenpiteistä, joita sopimusvaltio on toteuttanut raportointikaudella pannakseen täytäntöön yleissopimuksen määräyksiä. Komitea on kiitollinen sopimusvaltiolle sen lisäkysymyksiin toimittamista kirjallisista vastauksista (CCPR/C/FIN/Q/6/Add.1), joita täydennettiin valtuuskunnan antamilla suullisilla vastauksilla.

B. Myönteiset seikat

3. Komitea tervehtii tyytyväisyydellä seuraavia sopimusvaltion tekemiä lainsäädännöllisiä ja institutionaalisia toimenpiteitä:

- (i) Kotoutumisen edistämisestä annetun lain hyväksyminen (kotouttamislaki 1386/2010), vuonna 2010;
- (ii) Kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain hyväksyminen (vastaanottolaki 746/2011), vuonna 2011;
- (iii) Ensimmäisen kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman hyväksyminen vuonna 2012;
- (iv) Rikoslain muutos (511/2011), joka tuli voimaan kesäkuussa 2011, ja
- (v) Ulkomaalaislain muutos, joka tuli voimaan elokuussa 2010.

C. Pääasialliset huolenaiheet ja suositukset

4. Komitea pahoittelee sitä, että Suomi on pitänyt varaumansa, erityisesti yleissopimuksen 14 artiklan 7 kappaleeseen ja 20 artiklan 1 kappaleeseen, jotka komitean mielestä ovat perusteettomia komitean kyseisiä artikloja koskevan tulkinnan valossa (2 artikla).

Sopimusvaltion tulisi jatkuvasti tarkastella yleissopimukseen tekemiä varaumiaan, tarkoituksena niiden peruuttaminen kokonaan tai osittain.

5. Vaikka komitea panee merkille, että sopimusvaltio on sisällyttänyt yleissopimuksen kansalliseen oikeusjärjestykseensä, se on huolissaan siitä, että ainoastaan muutamassa oikeustapauksessa yleissopimuksen määräyksiin on vedottu kansallisessa tuomioistuimessa sopimusvaltion edellisen määräaikaisraportin käsittelyn jälkeen (2 artikla).

Sopimusvaltion tulisi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta tietoisuus yleissopimuksesta lisääntyisi tuomareiden, lakimiesten ja syyttäjien keskuudessa taatakseen, että sen määräykset otetaan huomioon kansallisissa tuomioistuimissa. Sen tulisi myös sisällyttää seuraavaan määräaikaisraporttiinsa esimerkkejä siitä, miten tuomioistuimet ovat soveltaneet yleissopimusta.

6. Vaikka komitea arvostaa sopimusvaltion meneillään olevaa yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistusta, se on edelleen huolissaan sitkeästä sukupuolisidonnaisesta palkkauksesta ja naisten irtisanomisista raskauden tai synnytyksen vuoksi (3 ja 26 artiklat).

Sopimusvaltion tulisi lainsäädännön ja politiikan keinoin jatkaa ja tehostaa toimenpiteitään varmistaakseen naisten ja miesten välistä tosiasiallista tasa-arvoa työmarkkinoilla. Sopimusvaltion tulisi selvittää, onko olemassa säännöksiä tai määräyksiä, joilla voidaan määrätä seuraamuksia tapauksissa, joissa naisia on irtisanottu raskauden tai synnytyksen vuoksi.

7. Vaikka komitea panee merkille sopimusvaltion tekemät ponnistelut naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi, mukaan lukien Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma 2010–2015, se on edelleen huolissaan sukupuolisidonnaista väkivaltaa koskevista tiedoista, mukaan lukien raiskauksista, joista uhrit eivät usein tee rikosilmoitusta ja, joita viranomaiset eivät sen takia tutki, syytä tai rankaise. Komitea pahoittelee, että palvelujen saatavuus, mukaan lukien turvakotien määrä, on riittämätön ja puutteellinen suojelemaan naisia, jotka ovat joutuneet väkivallan uhreiksi (3, 7 ja 26 artiklat).

Sopimusvaltion tulisi tehostaa ponnistelujaan ja ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin, mukaan lukien lainsäädäntöuudistuksiin, ehkäistäkseen ja torjuakseen tehokkaasti kaikkia naisiin kohdistuvan väkivallan, erityisesti seksuaalisen väkivallan, muotoja. Sopimusvaltion tulisi varmistaa, että palveluja, mukaan lukien riittävä määrä turvakoteja, on saatavilla väkivallan uhreiksi joutuneiden naisten suojelemiseksi ja niille tulisi antaa riittävät taloudelliset resurssit. Sopimusvaltion tulisi myös valistaa yhteiskuntaa sukupuolisidonnaisen väkivallan, mukaan lukien perheväkivallan, yleisyydestä ja parantaa perheväkivallan ehkäisystä ja rankaisemisesta vastuullisten tahojen välistä koordinaatiota, varmistaakseen, että sellaisia tekoja tutkitaan, tekijöitä rangaistaan ja, jos tekijöitä tuomitaan, että heidät rangaistaan asianmukaisilla seuraamuksilla.

8. Komitea on huolissaan siitä, että sopimusvaltion voimassa oleva lainsäädäntö seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvan syrjinnän torjumiseksi ei ole kattava, jonka vuoksi lainsäädäntö ei onnistu suojelemaan kaikilla yleissopimuksessa luetelluilla perusteilla tapahtuvaa syrjintää vastaan. Se on myös huolissaan tiedoista, jotka koskevat syrjintämenettelyä liittyen seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin (2 ja 26 artiklat).

Sopimuspuolen tulisi tehostaa ponnistelujaan seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvan syrjinnän torjumisen ja ehkäisemisen alalla muun muassa toteuttamalla laaja-alainen lainsäädännön uudistus, jolla taataan yhdenvertainen suojeleminen kaikilla perusteilla tapahtuvaa syrjintää vastaan.

9. Huolimatta niistä tiedoista, joita sopimusvaltio on toimittanut koskien toimenpiteitä joilla ihmiskaupan uhreja suojellaan, komitea on edelleen huolissaan sopimusvaltion tekemän naispuolisten ihmiskaupan uhrien tunnistamisen puutteista. Komitea on erityisen huolissaan tapauksista, joissa naisia oli tuotu sopimuspuolen alueelle prostituutiotarkoituksia varten, mutta heitä oli ainoastaan tunnistettu todistajiksi eikä ihmiskaupan uhreiksi, minkä vuoksi heiltä estyi mahdollisuus saada asiaankuuluvaa suojelua ja apua. (8 artikla).

Sopimusvaltion tulisi jatkaa ponnistelujaan ihmiskaupan torjumiseksi ja harkita lainsäädäntönsä muuttamista niin, että ihmiskaupan uhrit, erityisesti naispuoliset seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön uhrit, tunnistetaan sellaisiksi, jotta heille voidaan antaa tarkoituksenmukaista apua ja suojelua. Sopimuspuolen tulisi myös toteuttaa kampanjoita yleisen tietoisuuden parantamiseksi, jatkaa poliisin ja maahanmuuttoa hoitavien virkamiesten kouluttamista ja vahvistaa yhteistyöjärjestelyjä naapurimaiden kanssa ihmiskaupan ehkäisemiseksi.

10. Komitea toistaa huolensa siitä, että Suomen ainoa turvapaikanhakijoille ja laittomasti maassa oleskeleville maahanmuuttajille tarkoitettu säilöönottoyksikkö, Metsälän vastaanottokeskus, usein on liian täynnä ja, että monet sellaiset yksilöt, mukaan luettuna ilman vanhempia saapuvia tai vanhemmista eroon joutuneita lapsia, raskaana olevia naisia ja vammaisia henkilöitä, sijoitetaan poliisin säilöönottotiloihin pitkiksi ajoiksi (9 ja 10 artiklat).

Sopimusvaltion tulisi käyttää vaihtoehtoja turvapaikanhakijoiden ja laittomasti maassa oleskelevien maahanmuuttajien säilöön ottamiselle aina kuin se on mahdollista. Sopimusvaltion tulisi myös varmistaa, että hallinnollista säilöön ottamista maahanmuuttotarkoituksia varten on perusteltua sekä kohtuullista, tarpeellista ja oikeasuhtaista erityisolosuhteiden valossa ja, että sitä voidaan arvioida uudelleen sekä, että siitä voidaan valittaa tuomioistuimeen yleissopimuksen 9 artiklan vaatimusten mukaisesti. Sopimusvaltion tulisi tehostaa ponnistelujaan Metsälän vastaanottokeskuksen elinolojen parantamiseksi.

11. Vaikka komitea arvostaa sopimusvaltion sille toimittamia lisätietoja, se on edelleen huolissaan siitä ajasta, jonka kuluessa rikoksesta pidätetty tulisi tuoda oikeuden eteen, mikä sopimusvaltion toimittaman tiedon mukaan ei ole ennen kuin vähintään 96 tuntia on kulunut. Komitea on myös huolissaan tiedoista, jonka mukaan epäillyillä ei aina ole mahdollista turvautua oikeudelliseen apuun kiinnioton ensihetkestä, erityisesti niiden osalta, jotka ovat

syöllistyneet "vähäisiin rikkomuksiin". Komitea pahoittelee sitä, ettei sopimusvaltio ole selvittänyt säilöissä pitämistä tilanteissa, jossa säilössä pitämistä on jatkettu. (9 ja 14 artiklat).

Sopimusvaltion tulisi toimittaa tämä tieto ja joka tapauksessa varmistaa, että epäillyt tuodaan tuomarin eteen 48 tunnin kuluessa ensimmäisestä kiinniotosta ja siirretään pois poliisiasemilta, jos säilössä pitämistä jatketaan. Sopimusvaltion tulisi myös varmistaa, että kaikille epäillyille taataan oikeus lakimieheen kiinniotosta lähtien riippumatta rikoksen luonteesta.

12. Vaikka komitea panee merkille sopimusvaltion ponnistelut poliisiasemien säilönottilojen ja vankiloiden peruskorjaamiseksi, se on huolissaan tiedoista, jonka mukaan erät vankilat edelleen ovat vailla sopivaa saniteettivarustusta, mukaan lukien wc-tiloja. Komitea on myös huolissaan siitä, että tilanahtaus jatkuu seitsemässä vankilassa (10 artikla).

Sopimusvaltion tulisi ryhtyä tehokkaihin toimenpiteisiin vankiloiden tilanahtautta vastaan ja varmistaa, että saniteettitiloja on käytettävissä kaikissa vankiloissa yleissopimuksen 10 artiklan ja vankien kohtelun vakiovähimmäissääntöjen (1955) mukaisesti.

13. Vaikka komitea ottaa huomioon sopimusvaltion käytännön, jonka mukaan se huomioi lapsen edun ensisijaisuuden, kun nuoria sijoitetaan vankilatiloihin, se on edelleen huolissaan siitä, että nuoria ei ole eristetty aikuisista vangeista.

Huolimatta varaumasta 10 artiklan 2 kappaleen b kohtaan ja 3 kappaleeseen, sopimusvaltion tulisi varmistaa, että nuoria pääsääntöisesti eristetään aikuisista vangeista vankeuden aikana ja, että heitä suojellaan asianmukaisesti väkivallalta ja seksuaaliselta hyväksikäytöltä.

14. Vaikka komitea tervehtii tyytyväisyydellä niitä lainsäädäntömuutoksia, jotka sallivat siviilipalveluksen liikekannallepanojen ja vakavien häiriöiden aikana ja sitä, että totaalikieltäytyjille voidaan myöntää vapautus ehdottomasta vankeudesta, komitea toistaa huolensa siitä, että siviilipalvelus on lähes kaksi kertaa pidempi kuin varusmiespalvelu ja, että Jehovan todistajille myönnettyä suosituimmuuskohtelua ei ole laajennettu koskemaan muita aseistakieltäytyjäryhmiä (18 artikla).

Sopimusvaltion olisi täysimääräisesti tunnustettava oikeus kieltäytyä aseista ja varmistaa, että vaihtoehdoisen palveluksen pituus ja luonne eivät ole luonteeltaan rankaisuvia. Sopimusvaltion tulisi myös ulottaa Jehovan todistajille myönnettyä suosituimmuuskohtelua koskemaan muita aseistakieltäytyjäryhmiä.

15. Komitea on huolissaan ulkomaalaislain nojalla perustetusta nopeutetusta turvapaikkamenettelystä, joka antaa äärimmäisen lyhyen määräajan turvapaikkahakemusten perusteelliselle käsittelylle ja hakijalle asiansa asianmukaiselle valmistelulle. Komitea on myös huolissaan siitä, ettei valituksilla nopeutetusta turvapaikkamenettelystä ole automaattista lykkäävää vaikutusta (2 ja 7 artiklat).

Sopimusvaltion tulisi varmistaa, että kaikki suojelun tarpeessa olevat henkilöt saavat asianmukaista ja oikeudenmukaista kohtelua kaikissa turvapaikkamenettelyissä ja, että nopeutettua turvapaikkamenettelyä koskevilla valituksilla on lykkäävä vaikutus.

16. Vaikka komitea panee merkille, että sopimusvaltio on sitoutunut ratifioimaan Kansainvälisen työjärjestön ILO:n alkuperäis- ja heimokansojen oikeuksia koskevan sopimuksen nro 169 ja, että se on elokuussa 2012 perustanut työryhmän vahvistamaan saamelaisten oikeutta osallistua maan- ja vedenkäyttöä koskevaan päätöksentekoon, se on edelleen huolestunut siitä, että saamelaisilta puuttuu osallistumis- ja päätöksentekovalta asioissa, joilla on perustavanlaatuaista merkitystä heidän kulttuurilleen ja elämäntavalleen, mukaan lukien kysymyksissä, jotka koskevat oikeutta maahan ja luonnonvaroihin. Komitea panee myös merkille, että viranomaisten ymmärrys ja sovittelunhalu koskien saamelaisten elämäntapaa saattaa olla riittämätön ja, että juridinen selkeys puuttuu koskien maankäyttöä alueilla, joita saamelaiset ovat perinteisesti asuttaneet (1, 26 ja 27 artiklat).

Sopimusvaltion tulisi edistää saamelaisten oikeuksien toteutumista vahvistamalla saamelaisten edustuksellisten instituutioiden, kuten saamelaiskäräjien, päätöksentekovaltaa. Sopimusvaltion tulisi lisätä ponnistelujaan lainsäädäntömuutosten tekemiseksi saamelaisten oikeuksien täysimittaiseksi takaamiseksi heidän perinteisillä alueillaan varmistamalla, että saamelaisyhteisöjen oikeutta vapaaseen, ennalta tapahtuvaan ja informoituun osallistumiseen heitä koskeviin poliittisiin prosesseihin ja kehittämishankkeisiin noudatetaan. Sopimusvaltion tulisi myös ryhtyä asianmukaisiin toimiin edistääkseen, siinä laajuudessa kuin on mahdollista, kaikkien saamelaislasten oikeutta saada opetusta omalla kielellään sopimusvaltion alueella.

17. Vaikka komitea tervehtii tyytyväisyydellä sopimusvaltion ponnisteluja romaniväestön syrjinnän poistamiseksi, mukaan lukien meneillään olevaa Suomen yhdenvertaisuuslain säädännön uudistamista, se toistaa huolensa siitä, että romanit tosiasiallisesti edelleen kohtaavat syrjintää ja sosiaalista eristämistä liittyen asumiseen, koulutukseen ja työelämään. Komitea on erityisen huolestunut jatkuvista ilmoituksista romanilasten sijoittamisista erityisluokkiin (26 ja 27 artiklat).

Sopimusvaltion tulisi ryhtyä aktiivisiin toimenpiteisiin, mukaan lukien lainsäädännön kehittäminen, romanien syrjinnän ehkäisemiseksi, erityisesti koskien heidän pääsyä koulutukseen ja asunnon- sekä työnsaantia, ja osoittaa lisävaroja kaikkien suunnitelmien toteuttamiseksi esteiden poistamiseksi sille, että romanit pääsisivät käytännössä käyttämään yleissopimuksen mukaisia oikeuksiaan. Sopimusvaltion tulisi ryhtyä välittömiin toimiin poistaakseen romanilasten eristämistä koulutusjärjestelmässä varmistamalla, että lasten sijoittaminen kouluihin tapahtuu yksilöllisin perustein ilman, että lapsen etninen ryhmä vaikuttaa sijoittamiseen.

18. Sopimusvaltion tulisi jakaa laajalti yleissopimusta, yleissopimuksen kahta valinnaista pöytäkirjaa, kuudennen määräaikaishetimitin tekstiä, komitean laatimiin lisäkysymyksiin toimittamiaan kirjallisia vastauksia ja näitä loppupäätelmiä oikeus-, lainsäädäntö- ja hallintoviranomaisten, kansalaisyhteiskunnan ja maassa toimivien kansalaisjärjestöjen sekä suuren yleisön tietoisuuden lisäämiseksi. Komitea myös ehdottaa, että raportti ja loppupäätelmät käännetään sopimusvaltion virallisille kielille. Komitea myös pyytää sopimusvaltiota konsul-

toimaan laajasti kansalaisyhteiskuntaa ja kansalaisjärjestöjä, kun se valmistelee seitsemättä määräaikaisraporttiaan.

19. Komitean työjärjestyksen 71 säännön 5 kappaleen mukaisesti sopimusvaltion tulisi vuoden kuluessa toimittaa asiaankuuluvat tiedot komitean 10, 11 ja 16 kappaleissa mainittujen suositusten täytäntöönpanosta.

20. Komitea pyytää sopimusvaltiota toimittamaan seuraavassa raportissaan, jonka määräaika on 26. heinäkuuta 2019, yksityiskohtaista ja ajantasaista tietoa koskien komitean kaikkia suosituksia ja koskien yleissopimusta kokonaisuutena.

= = =